

ΤΩΝ ΡΑΝΙΑΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ,
Χ.Ι. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ*

» **Εξαιτίας του βίαιου** προγράμματος δημοσιονομικής εξυγίανσης που ενορχηστώθηκε από την Ε.Ε. και το ΔΝΤ στο πλαίσιο των προγραμμάτων «διάσωσης», η ανεργία στην Ελλάδα έχει ανέλθει σε καταστροφικά επίπεδα: από 12% τον Μάιο του 2010, την περίοδο που τίθεται σε εφαρμογή το πρώτο πακέτο «διάσωσης», εκτοξεύτηκε στο 27% προς το τέλος του 2012 και μπορεί να ξεπεράσει το 30% έως το τέλος του 2013. Έχοντας παραδοθεί άνευ όρων στις προϋποθέσεις των προγραμμάτων «διάσωσης» της Ε.Ε. και του ΔΝΤ, οι ελληνικές κυβερνήσεις δεν παρουσίασαν έως τώρα το παραμικρό ενδιαφέρον για το διαρκώς διογκούμενο πρόβλημα της ανεργίας.

Η πρώτη φορά που ακούσαμε από την εγχώρια κυβερνητική τρόικα ότι χρήζει προσοχής η ανεργία ήταν όταν ανακοίνωσε την παρουσίαση του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση των Νέων» στις 10 Ιανουαρίου 2013. Και ενώ πράγματι η ανεργία στους νέους έως 25 ετών έφτασε στο 62%, τρέπεται απόλυτη σιγή για το γεγονός ότι οι 3 στους 4 ανέργους, δηλαδή το 75%, είναι άνω των 30 ετών.

Σε μια ανεπίσημη έκθεση του ΟΑΕΔ προς την κυβέρνηση πριν περίπου δέκα ημέρες, ο διοικητής του ΟΑΕΔ, Ηλ. Κικίλιας, αναφέρει ότι «το πρόσφατα εξαγγελθέν 'Σχέδιο Δράσης για τους Νέους' αποτελεί μια απλή συρραφή από 12 δράσεις που ήδη πραγματοποιούνται (π.χ., οι σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ) και 8 'νέες δράσεις' αμφίβολης αποτελεσματικότητας. Σε κάθε περίπτωση, η αφιέρωση των όποιων διαθέσιμων πόρων αποκλειστικά σε προγράμματα για νέους αγνοεί με προκλητικό τρόπο τις προτεραιότητες που επιβάλλει η κοινωνική πραγματικότητα». Η έκθεση επίσης υπογραμμίζει ότι οι «λεγόμενες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης εξακολουθούν να έχουν 'παραδοσιακό' χαρακτήρα. Επί της ουσίας δεν αποτελούν συγκροτημένες πολιτικές, αλλά άθροισμα ενός πλήθους κατακερματισμένων και αποσπασματικών δράσεων, χρηματοδοτούμενων κυρίως από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) του ΕΣΠΑ» (πηγή: «Ελευθεροτυπία», 21 Φεβρουαρίου 2013).

Τι σημαίνει ότι οι υφιστάμενες πολιτικές απασχόλησης έχουν «παραδοσιακό» χαρακτήρα; Σημαίνει ότι τα προγράμματα που έχουν διαμορφωθεί για την καταπολέμηση της ανεργίας εστιάζονται στην αντιμετώπιση της έλλειψης κατάρτισης και της απουσίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανάμεσα στους νέους. Κι αυτό όταν χιλιάδες πλήρως κατάρτισμένοι νέοι μεταναστεύουν στο εξωτερικό και χιλιάδες μικρομεσαίες οικογενειακές επιχειρήσεις βάζουν λουκέτο.

Υποκριτική αφύπνιση...

Αλλά επίσης παρατηρείται και μια

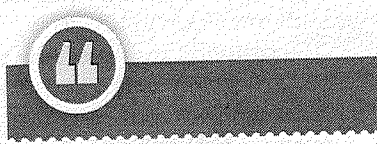
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ

Η αντιμετώπιση της ανεργίας στην Ελλάδα

τρομακτική κυβερνητική πολυφωνία. Ο μιν υπουργός Οικονομικών, πιστός και αμετανόητος οπαδός του νεοφιλελευθερισμού, λέει ότι δεν πρόκειται να υπάρξει απόκλιση από τα μέτρα λιτότητας και το κυβερνητικό κόμμα αφιερώνει όλες τις διαχειριστικές του προσπάθειες στην ικανοποίηση των αιτημάτων των διεθνών πιστωτών για σκληρά μέτρα λιτότητας, ενώ ταυτόχρονα κλιμακώνει τις προπαγανδιστικές του προσπάθειες για να πείσει μια κοινωνία υπό διάλυση ότι αξίζει να προσφέρει περισσότερο «αίμα, μόχθο, δάκρυα και ιδρώτα» στον βωμό της εσωτερικής υποτίμησης. Από την άλλη μεριά, η ΔΗΜ.ΑΡ. και το ΠΑΣΟΚ ανακάλυψαν τώρα το πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας που είχε προωθήσει η Λούκα Κατσέλη, πριν από την απομάκρυνσή της από την κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου για την αντίθεσή της στις αντεργατικές απαιτήσεις της τρόικας.

Η ξαφνική αφύπνιση της κυβέρνησης σχετικά με τη μάστιγα της ανεργίας χαρακτηρίζεται από ανεπίτρεπτη προχειρότητα προτάσεων και η βιασύνη με την οποία ανακοινώνονται τα «σχέδια δράσης» υποθάλλει καθαρά πολιτικές σκοπιμότητες. Οι λεγόμενοι στόχοι της κυβέρνησης για την καταπολέμηση της ανεργίας βασίζονται σε πρόχειρες, βραχυπρόθεσμες σκέψεις, σε κοινές λογικές πλάνες και σε τεχνικές παραμόρφωσης της πραγματικότητας.

Το σημείο εκκίνησης της κυβερνητικής εκστρατείας κατά της ανεργίας, όπως δήλωσε σε συνέντευξή του στις 17 Φεβρουαρίου στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* ο κ. Σταϊκού-

Το ανανεωμένο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας αποκαλύπτει μηδενική κατανόηση του κοινωνικού περιεχομένου αυτής της ιδέας

ρας, αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών, είναι ότι «οι εποχές όπου το κράτος 'απορροφούσε' την ανεργία που δημιουργούσε η έλλειψη ανταγωνιστικότητας αποτελούν παρελθόν». Αυτό ίσως αληθεύει για το ιδεολογικό σύμπαν στο οποίο κατοικεί ο κ. Σταϊκούρας. Στον πραγματικό, εμπειρικό κόσμο, το κράτος συνεχίζει να αποτελεί τον μοναδικό αξιόπιστο μηχανισμό για την καταπολέμηση της ύφεσης και την απορρόφηση των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων σοκ της υψηλής ανεργίας. Συμφωνούμε απόλυτα με την άποψη ότι αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι ανάπτυξη, αλλά αναρωτιόμαστε αν έχει υπολογίσει ο υφυπουργός τα απαιτούμενα ποσοστά ανάπτυξης προκειμένου να απορροφηθούν 1,5 εκατομμύρια άνεργοι. Εν ολίγοις, πρέπει να απαλειφθεί η συρρίκνωση του ΑΕΠ για φέτος, που υπολογίζεται σε περίπου 4,5%, και να αντιστραφεί η σωρευτική αρνητική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας από το 2008,

που κυμαίνεται μεταξύ 20%-22%. Μπορεί το υπουργείο Οικονομικών να πει στον ελληνικό λαό ότι θα επιτευχθεί αυτό μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, έτσι ώστε η ανεργία να φτάσει στα επίπεδα του 2008 (7,8%);

...με μηδενική κατανόηση

Τι πρέπει, λοιπόν, να γίνει; Αρχικά, η κυβέρνηση πρέπει να σταματήσει την ομορποτιστική αρπαγή οποιουδήποτε «προγράμματος» ανεργίας, να συγκρατεί τον εαυτό της από ad hoc ανακοινώσεις περί υλοποίησης σχεδίων έκτακτης ανάγκης και να πάψει να υπόσχεται λαγούς και πετραχήλια χωρίς να έχει κάνει τις κατάλληλες μελέτες και την προετοιμασία σχετικά με την απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή. Δεύτερον, πρέπει να κατανοήσει τι σημαίνει συνοχή στην εφαρμογή της πολιτικής της απασχόλησης και της ανάπτυξης: σε περίοδο καταστροφικής ύφεσης, ο ιδιωτικός τομέας δεν μπορεί να πραγματοποιήσει επενδύσεις σε μέγεθος που να απορροφούν τους ανέργους σε ικανοποιητικά επίπεδα. Αν δεν επαναφέρει τα εργασιακά δικαιώματα και συνεχίσει να είναι προσκολλημένη στα μέτρα λιτότητας που καταστρέφουν τα οικογενειακά εισοδήματα και μειώνουν την καταναλωτική ζήτηση, ο οποιοσδήποτε προγραμματισμός για την αντιμετώπιση της βαθιάς ανεργίας θα αναλογεί με τη χορήγηση ασπιρίνης σε καρκινοπαθείς. Τρίτον, αντί να τον καταγγέλλει, θα πρέπει να στηρίξει τον ΟΑΕΔ - με την πρόσληψη περισσότερων προσωπικού και τη μεταβίβαση των απαιτούμενων κονδυλίων για τα επιδόματα ανεργίας. Τέταρτον, θα πρέπει να

προσδιορίσει προσεκτικά τα κριτήρια και να χαράξει ειδικά διαμορφωμένες «ενεργές πολιτικές απασχόλησης» για τις διάφορες κατηγορίες των ανέργων. Η πολιτική «ένα μέγεθος για όλους», και το σχέδιο Barroso, που εστιάζει στην «απασχολησιμότητα» των νέων και την προώθηση της επιχειρηματικότητας, επαναλαμβάνουμε, αγνοούν το 75% των ανέργων στη χώρα. Τέλος, η ανεργία των ερκρηκτικών ποσοστών της τάξης του 27% δεν αντιμετωπίζεται με 400 εκ. ευρώ τον χρόνο.

Η πραγματικότητα είναι ότι το ανανεωμένο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας αποκαλύπτει μηδενική κατανόηση του κοινωνικού και μακροοικονομικού περιεχομένου αυτής της ιδέας και η πρόταση για την «προσωρινή» επέκταση της κοινωνικής εργασίας, λόγω της υποκρισίας που τη διακρίνει, θα πέσει στο κενό. Δηλαδή, χαμένα χρήματα.

Τα προγράμματα κοινωνικής εργασίας συρρικνώνονται από μόνα τους όταν ο ιδιωτικός τομέας αρχίσει να δημιουργεί θέσεις εργασίας. Η διάρκεια της «προσωρινότητας» δεν μπορεί να καθορίζεται από τα κέφια της κυβέρνησης. Αλλά, φυσικά, στη σημερινή συγκυρία, όπου επικρατεί ο φονταμενταλιστικός καπιταλισμός, το δικαίωμα στην απασχόληση μέσω της κοινωνικής εργασίας, που είναι το θεμέλιο του «εργοδότη της έσοχτης προσφυγής», έρχεται σε αντίθεση με τη λογική της «απελευθερωμένης» από εργασιακά δικαιώματα αγοράς εργασίας. Πολύ φοβούμεθα ότι ο ρόλος του κράτους ως «εργοδότης της έσοχτης προσφυγής» για την εξασφάλιση της πλήρους απασχόλησης έχει πέσει στα πλοκάμια μιας λαϊκίστικης και ακρόβουλα υποκινούμενης πολιτικής συνταγής. Αυτή η εκμετάλλευση μιας προοδευτικής πολιτικής για την απασχόληση αποτελεί μια άθλια και κακοστημένη φάρσα.

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει σήμερα σαφές και σοβαρό σχέδιο για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Η ανεργία έχει τραγικό ανθρώπινο και οικονομικό κόστος και θα παραμείνει μια τραγωδία τεραστίων διαστάσεων για πολλά χρόνια, ακόμη και όταν ανακάμψει η οικονομία. Η κυβέρνηση δεν λέει να σοβαρευτεί. Η ευθύνη, συνεπώς, πέφτει στην αξιωματική αντιπολίτευση και τα εργατικά συνδικάτα. Οφείλουν να θέσουν την ανεργία στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας και να καταθέσουν ολοκληρωμένες προτάσεις στον λαό και στη Βουλή.

* Η Ράνια Αντωνοπούλου είναι διευθύντρια του τμήματος Έρευνας για την Ισότητα των Φύλων και την Οικονομία στο Levy Economics Institute του Bard College στη Νέα Υόρκη και ειδικός σύμβουλος στο Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Ο Χ.Ι. Πολυχρόνιος είναι ερευνητής και Policy Fellow στο Levy Economics Institute.